

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра новітньої історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з науково-педагогічної
та навчальної роботи
«_____» _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Українська художня література як історичне джерело

для студентів

галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
спеціальність	014 Середня освіта
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма	Середня освіта (Історія) та інші
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2022/2023
Семестр 5
Кількість кредитів ECTS 3
Мова викладання, навчання та оцінювання
українська
Форма заключного контролю залік

**Викладач: кандидат історичних наук, доцент кафедри новітньої історії
України Петасюк Олена Іванівна**

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: канд. іст. наук., доц. Петасюк О. І.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри ~~новітньої~~ історії України

_____

(Андрій ПИЖИК)

(прізвище та ініціали)

Протокол № 12 від « 30 » 06 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії

_____

(Наталія ТЕРЕС)

(прізвище та ініціали)

1. Мета дисципліни – поглибити знання студентів з проблеми «художня література України як історичне джерело»; сформувати цілісне бачення української художньої літератури як історичного джерела; дослідити традиції і новаторство, закономірності та парадокси літературного процесу України; історичне та літературне буття: минуле і сучасність.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* сучасні методи історичного пізнання; історичний та культурологічний термінологічно-понятійний апарат; характер і особливості історичного та культурного розвитку України наприкінці XIX - початку XXI ст.

2. *Вміти* самостійно поглиблювати свої знання шляхом пошуку й опрацювання нової інформації з використанням сучасних технічних засобів; науково оцінювати роль суб'єктивних та об'єктивних чинників в історичному та літературному процесах, подіях і явищах; уміти комунікувати на заняттях, усвідомлювати міру відповідальності за автономно прийняті рішення.

3. Анотація навчальної дисципліни: Художня література – своєрідний інструмент проникнення в сутність людського буття, це одна із найдавніших сфер осмислення і пізнання історії. Такий напрям мистецтва як література на сьогодні виявляється одним із найкращих засобів розмови про досвід суспільства через індивідуальні письменницькі голоси. Пропонований курс сприятиме звільненню свідомості молодого покоління письменства від стереотипів минулого; формуванню студентством власних програм участі у в реальному мистецькому та державницькому процесах; стати активними суб'єктами художньо-культурного життя, здатними до особистісної інтерпретації. Змінюються історичні епохи, проте визначальним у цьому процесі залишається тлумачення естетичної природи літератури та її ставлення до дійсності. Література національних спільнот є одним із джерел, з яких окрема особа бере життєві орієнтири, що формують її самосвідомість, вибудовують ієрархію норм та цінностей. Вивчення висвітлення історії в художніх творах дає знання правди про рідну літературу, прищеплює вміння адекватно сприймати мистецькі цінності певної нації, виховує почуття національної гідності, дає можливість піднятися від повсякденності до широких творчих узагальнень думок.

4. Завдання (навчальні цілі) - формувати здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації, а також здатність до творчого мислення, яке полягає у схильності до нестандартного вирішення задач, самостійності міркувань та умовиводів з проблеми висвітлення історії в українській художній літературі; застосовувати набуті знання з даної дисципліни у повсякденній діяльності для орієнтації в національно-культурних процесах, оцінки мистецьких явищ і подій; надавати кваліфіковані консультації з питань взаємопов'язаності української художньої літератури та української історії; цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати характеристики етапів розвитку української художньої літератури	Лекція	Залік (набрання 60% балів)	10%
1.2	Історичний дискурс в українському літературному процесі	Лекція	Залік, набрання 60% балів	5%
1.3	Знати найважливіші факти та події в	Лекція	Контрольна робота (тести), 60%	15%

	історії розвитку історичної художньої літератури		<i>правильних відповідей</i>	
2.1	Вміти виявляти та опрацювати історичні джерела різних видів, аналізувати твори, наукові тексти з питань розвитку історичної художньої літератури та узагальнювати цю інформацію	<i>Семінарське заняття</i>	<i>Робота на семінарському занятті; набрання балів на кожному семінарському занятті; залік</i>	15%
2.2	Вміти визначати інформаційний потенціал художніх творів як конкретних історичних джерел	<i>Семінарське заняття</i>	<i>Робота на семінарському занятті</i>	10%
2.3	Вміти досліджувати життя та діяльність постатей літературного процесу	<i>Самостійна робота</i>	<i>Есе</i>	5%
2.4	Вміти формувати, формулювати та обґрунтовувати власне бачення проблеми відображення як епохальних, так і повсякденних проблем українського суспільства в українській худ. літературі	<i>Семінарське заняття</i>	<i>Робота на семінарському занятті; набрання балів на кожному семінарському занятті</i>	10%
2.5	Вміти здійснювати історичний аналіз впливу суспільно-політичних процесів на літературу в Україні	<i>Семінарське заняття</i>	<i>Робота на семінарському занятті; набрання балів на кожному семінарському занятті; залік</i>	15%
2.6	Вміти виявляти і опрацювати належним чином джерела інформації	<i>Самостійна робота</i>	<i>Есе</i>	5%
4.1	Висунути і обґрунтувати погляди щодо перспектив розвитку жанру альтернативної історії в художній літературі України	<i>Лекція</i>	<i>Залік</i>	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни/ Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	4.1
<i>Дисципліна запропонована у переліку на вільний вибір студентів</i>										

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. *Контрольна робота*: РН1.3 — **10 балів/6 балів**

2. *Робота на семінарських заняттях*: РН2.1, РН2.2, РН2.4, РН2.5 - **40 балів/24 балів**.

3. *Творче завдання (есе – самостійна робота)*: РН2.3, РН2.6 — **10 балів/6 балів**.

- підсумкове оцінювання:

- *форма оцінювання – залік*.

- *максимальна кількість балів які можуть бути отримані студентом - 40 балів;*

- *результати навчання які будуть оцінюватись – знання наукової хронології, періодизації і характеристика основних етапів історії літератури, визначальні тенденції, закономірності*

культурно-історичного розвитку в конкретні історичні періоди, найважливіших фактів, подій літературного процесу, вміння всебічно розглядати проблему дослідження з використанням відповідних джерел і наукової літератури, з'ясувати взаємозв'язок між історичними подіями та культурними явищами, процесами та демонструвати змістовні думки, обґрунтовані положення і висновки про них, виявляти спільні й відмінні риси в підходах українських і зарубіжних істориків до історії літератури загалом, та дослідження літератури як історичного джерела;

- форма проведення і види завдань – письмовий залік (2 запитання), які потребують розгорнутої відповіді (відповідь на 2 запитання оцінюється від 0 до 20 балів);

- Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за залік не може бути меншою 24 балів.

- Студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше ніж 36 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Оцінювання студентів здійснюється у двох формах: поточний контроль (робота на семінарських заняттях, контрольна робота) і підсумковий контроль (залік).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, поточний контроль 60 балів; підсумковий контроль – 40 балів).

Блок 1. Українська художня література: історичний бекграунд, жанрова палітра та місце у світовій літературі.			Блок 2. Перетини історичного та літературного просторів.			Залік
30 залікових балів (максимум)			30 залікових балів (максимум)			40 максимум
Семінарські заняття	Самостійна робота	Контрольна робота	Семінарські заняття	Самостійна робота	Контрольна робота	
20 максимум	5 максимум	5 максимум	20 максимум	5 максимум	5 максимум	24 мінімум
12 мінімум	3 мінімум	3 мінімум	12 мінімум	3 мінімум	3 мінімум	

7.2.1 Робота на семінарських заняттях

На семінарських заняттях оцінювання здійснюється за 12-ти бальною шкалою, яка в подальшому переводиться в залікові бали. Результати роботи на семінарському занятті оголошуються студентам індивідуально після кожного семінарського заняття.

<i>Види робіт на семінарському занятті</i>	<i>Бали за роботу на семінарському занятті</i>	
	<i>Min. – бали</i>	<i>Max. – бали</i>
Участь у дискусії на семінарському занятті	1	3
Доповнення на семінарському занятті	1	3
Узагальнення, підведення підсумку семінарського заняття	1	2
Експрес-контроль на семінарському занятті		1
Поточна письмова самостійна робота на занятті	2	5

7.2.2. Самостійна робота - індивідуальне творче завдання. Підготовка есе за результатами прочитання літературного твору.

Вимоги до есе:

- обсяг не більше 4 сторінок;
- самостійність у викладі матеріалу;
- визначений термін виконання – до 1 грудня;

- здавати у роздрукованому вигляді з підписом і в електронному на адресу olenapetasyuk@gmail.com

Структура есе	Бали (максимум)
Назва твору, автор, видавництво, рік написання чи виходу	1 бал
Історичний бекграунд написання та місія твору	1 бал
Персонажі та фабула твору	1 бал
За допомогою яких засобів досягається мета та завдання твору	2 бали
Найяскравіший епізод чи епізоди	1 бал
Джерелом для вивчення яких історичних процесів, фактів, явищ може виступати твір	2 бали
Чи відображено національні мотиви, риси у творі? У чому проявляються	2 бали

7.2.3. Контрольна робота

По завершенні вивчення кожного змістової частини студент пише контрольну роботу (тест). Участь всіх студентів в контрольному заході обов'язкова. Контрольна робота проводиться у письмовій тестовій формі і виконується на останній лекції із кожної змістової частини курсу. Максимальна кількість балів, яку можна набрати за контрольну роботу - 5 балів.

Студент, який з поважної причини пропустив контрольну роботу, зобов'язаний надати відповідний документ і викладач за погодженням з деканатом призначає нову дату її проведення.

Критерії оцінювання контрольної роботи у тестовій формі: 24 запитання

- а) вірна відповідь на одне запитання – 1 бал;
б) невірна відповідь, відсутність відповіді – 0 балів.

Таблиця переведення балів за модульний контроль у залікові бали

Бали за результатами тестового модульного контролю	Залікові бали
21-24	5
17-20	4
13-16	3
9-12	2
5-8	1
0-4	0

7.2.4. Підсумкова контрольна робота.

Предметом підсумкової контрольної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і наскрізних питань з кількох тем, які дозволяють з'ясувати знання наукової періодизації, найважливіші факти та події в історії розвитку української літератури, вміння характеризувати етапи розвитку українського літературного процесу, життя та діяльність конкретних людей з урахуванням досягнень сучасної біографістики.

Перевірка результатів навчання здійснюється під час письмової контрольної роботи яка містить 20 тестових запитань і 1-го теоретичного запитання, яке потребує розгорнутої відповіді.

Підсумкова контрольна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 40 балів, із них тестові завдання – 10 балів, теоретичне запитання – 10 балів.

Кожна вірна відповідь на **тестове запитання** оцінюється в **1 заліковий бал**.

Відповідь на **теоретичне запитання** оцінюється відповідно до наступних критеріїв:

- глибоке, теоретично обґрунтоване, фактологічно наповнене розкриття питання – **18-20 балів**;
- розкриття питання з фактологічною аргументацією – **15-17 балів**;
- неповне розкриття питання – **12-14 балів**;
- висвітлення окремого аспекту питання – **1-11 балів**;
- відсутність відповіді з питання – **0 балів**.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	семінари	С/Р
Блок I. Українська художня література: історичний бекграунд, жанрова палітра та місце у світовій літературі.				
1	Вступ. Історіографія. Джерельна база. Тема 1. Українська художня література як суспільне явище у світовому літературному процесі.	4		6
2	Тема 2. Видова палітра в історичній художній літературі. Український історичний роман.	6	4	6
3	Тема 3. Історичні оповідання в літописах «Повість минулих літ, «Слово про полк Ігорів»: посили та сенси.	4	4	6
4	Тема 4. Історичний дискурс художньої літератури «розстріляного відродження».	4		6
Блок II. Перетини історичного та літературного просторів.				
5	Тема 5. Український родинно-побутовий роман як історичне джерело.	4	4	6
6	Тема 6. Художні твори про голодомор-геноцид українського народу 1932-1933рр. як джерело осмислення політики творення голоду.	4	1	6
7	Тема 7. Літературні твори М. Грушевського як джерело вивчення історії.	4		5
	Контрольна робота		1	
	Творче завдання (есе)			5
	ВСЬОГО	30	14	46

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **14 год.**

Самостійна робота – **46 год.**

9. Рекомендована література та джерела:

1. Білоус П. В. Вступ до літературознавства : навч. посіб. / П. В. Білоус. — К.: ВЦ «Академія», 2011. — 336 с.
2. Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних взаємин / П. Голубенко. — К.: Дніпро, 1993. — 447 с.

3. Гундорова Т. “Внутрішня колонізація” – повторна колонізація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://krytyka.com/ua/articles/vnutrishnya-kolonizatsiya-povturna-kolonizatsiya?page=2%20>.
4. Демська-Будзуляк Л. Українське літературознавство від ідеї до тексту: Неокласичний дискурс. Монографія. Київ: Смолоскип, 2019. 600 с.
5. Енциклопедія українознавства. Словникова частина. [у 11 т.] / Головний редактор В. Кубійович // Перевид. в Україні; Репринт. відтвор. видання 1955-1984. — Львів: НТШ, 1994.
6. Історія української культури: у 5 т., 9 кн. / ред. кол.: Скрипник Г.А., Пилипчук Р.Я., Рубан В.В., Пономар Л.Г. [та ін.]. – К., 2001 – 2013.
7. Історія української літератури. XX ст. : У 2 кн.. Київ: Либідь, 1993.
8. Петасюк О. І. Історія в художній літературі : Український досвід. Актуальні акценти. – К.: ТОВ «Видавництво “Кліо” », 2018. – 48 с.
9. Рафальський О. О., Калакура Я. С., Коцур В. П., Юрій М. Ф. Антропологічний код української культури і цивілізації. У 2-х кн. – Кн. 1 / О. О. Рафальський (кер. авт. кол.), М. Ф. Юрій (наук. ред.). НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. – К.: ІІЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2020. – 432 с.
10. Українська людина в європейському світі: виміри ідентичності; за ред. Т.С. Смовженко, З.Е. Скринник. К. : УБС НБУ, 2015. 609 с.

Додаткова література

1. Багряний І. Тигролови : роман / Іван Багряний. — К. : Знання, 2014. — 304 с.
2. Голодомор в українській прозі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszagi_nemzetisegek/ukranok/az_artatlan_aldozatok_emlekere/pages/ukran/009_ukran_9.htm .
3. Гурдуз А. І. Міфопоетична парадигма в українській та західноєвропейській прозі про землю кінця XIX- першої третини XX ст. / А. І. Гурдуз. — Миколаїв: Видавництво МДГУ ім. П. Могили, 2008. — 216 с.
4. Дзюба І. М. Чорний романтик Сергій Жадан / Іван Дзюба. — К.: Либідь, 2017. — 112 с.
5. Жадан С. Anarchy in the UKR / С. Жадан; худож.-оформлювач І. В. Осипов. — Харків: Фоліо, 2011. — 223 с.
6. Забужко О. Музей покинутих секретів: Роман / О. Забужко. — Вид. 2-е, доп. — К.: Факт, 2009. — 832 с.
7. Кожелянко Василь. Дефіляда в Москві / Василь Кожелянко. — Львів: Видавництво Старого Лева, 2015. — 190 с.
8. Кокотюха А. Червоний: роман / Андрій Кокотюха; передм. В. Кіпіані; худ. Н. Переверзева. — Харків: Книжковий клуб “Клуб Сім. Дозвілля”, 2012. — 320 с.
9. Лис В. С. Століття Якова : роман / Володимир Лис ; передм. О. Забужко. — 4-те вид., стер. — Харків : Книжковий клуб “Клуб сімейного дозвілля”, 2016. — 240 с.
10. Малик В. Слово та його автор / В. Малик // Князь Ігор; Слово о полку Ігоревім. — Х.: Фоліо, 2017. — 476 с.
11. Масненко В. Саморефлексія української літератури як національної (від Тараса Шевченка до “Української хати”) / В. Масненко // У кігтях двоглавих орлів. Творення модерної нації. Україна під скіпетрами Романових і Габсбургів. — Харків: Клуб Сімейного дозвілля”, 2016. — 352 с.
12. Петров В. Діячі української культури — жертви більшовицького терору (1920-1940 рр.) / В. Петров. — К.: Видавництво “Воскресіння”, 1922; Перевидання в Україні, Нью-Йорк: Видавництво “Пролог”, 1959. — 79 с.
13. Поліщук О. Еволюція альтернативної історії в художній літературі / О. Поліщук // Літературний процес: методологія, імена, тенденції: зб. наук. пр. (філолог. науки). — К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. — № 9. — 184 с. — с. 42-45.
14. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. — К.: “АртЕК”, 1999. — 728 с.

15. Самі про себе : Автобіографії українських митців 1920-х років / Упорядник Раїса Мовчан. — К.: ТОВ “Видавництво “Кліо”, 2015. — 640 с.
16. Семесюк І. Щоденник україножера / І. Семесюк. — К.: Гнозис, 2014. — 162с.
17. Смержевська О. О. Постмодерна проза як історичне джерело (на прикладі “Армійських оповідань “Юрія Андруховича та його романів “Рекреації”, “Московіада” і “Таємниця”) / О. О. Смержевська // Збірник наукових праць “Гілея” (історичні науки). — Випуск 112 (9). — с. 77-81.
18. Стус В. Феномен доби (сходження на Голгофу слави) / Василь Стус. — К.: Товариство “Знання” України, Видавничо-поліграфічний центр “Знання”, 1993. — 96 с.
19. Щербак Юрій. Зброя судного дня : документально-фантастичний роман / Юрій Щербак. — К.: Ярославів вал, 2016. — 360 с.
20. Янкова Н. Історичні коди у творчості Михайла Грушевського : монографія / Надія Янкова. — К. : ВЦ “Академія”, 2013. — 160 с.

10. Додаткові ресурси:

<http://novitukr.history.knu.ua/> - кафедра новітньої історії України